

Eiropas Reģionu komitejas atzinums par tematu “Adekvāts minimālā ienākuma atbalsts, kas nodrošina aktīvu iekļaušanu: vietējā un reģionālā perspektīva”

(2023/C 157/07)

Ziņotāja:	Anne KARJALAINEN (FI/PSE), Keravas pilsētas domes locekle
Atsauces dokuments:	Priekšlikums Padomes ieteikumam par adekvātu minimālā ienākuma atbalstu, kas nodrošina aktīvu iekļaušanu COM(2022) 490 final

I. IETEIKUMI GROZĪJUMIEM

1. grozījums

5) punkts

Eiropas Komisijas ierosinātais teksts	RK grozījums
<p>Vienlaikus saglabājot stimulus (re)integrācijai darba tirgū darbspējīgiem iedzīvotājiem, ar ienākumu atbalstu būtu pakāpeniski jāpalielina to personu ienākumi, kam trūkst pietiekamu līdzekļu, līdz līmenim, kas ir vismaz līdzvērtīgs vienam no šādiem līmeņiem:</p> <p>a) valsts nabadzības riska sliekšnis; vai</p> <p>b) nepieciešamo preču un pakalpojumu, citstarp pienācīga uztura, mājokļa, veselības aprūpes un pamatpakalpojumu, vērtība naudas izteiksmē saskaņā ar valsts definīcijām; vai</p> <p>c) citi līmeņi, kas pielīdzināmi a) vai b) apakšpunktā minētajiem līmeņiem, kuri noteikti valsts tiesību aktos vai praksē.</p>	<p>Vienlaikus saglabājot stimulus (re)integrācijai darba tirgū darbspējīgiem iedzīvotājiem, lai jēgpilni palīdzētu cilvēkiem izkļūt no nabadzības vai tās draudiem, ar ienākumu atbalstu būtu pakāpeniski jāpalielina to personu ienākumi, kam trūkst pietiekamu līdzekļu, līdz līmenim, kas ir augstāks par vienu no šādiem līmeņiem:</p> <p>a) valsts nabadzības riska sliekšnis; vai</p> <p>b) nepieciešamo preču, citstarp pienācīga uztura, un atbalsta pakalpojumu un pamatpakalpojumu, vērtība naudas izteiksmē saskaņā ar 2) punktā minētajām definīcijām, ko papildina valsts definīcijas; vai</p> <p>c) citi līmeņi, kas pielīdzināmi a) vai b) apakšpunktā minētajiem līmeņiem, kuri noteikti valsts tiesību aktos vai praksē.</p>

Pamatojums

Lai sasniegtu pamatmērķrādītāju, ienākumu atbalstam būtu jāpalielina to personu ienākumi, kurām nepietiek resursu, tā, lai atrastos virs nabadzības sliekšņa, citādi mērķis netiks sasniegts.

Turklāt jēdzieniem “atbalsta pakalpojumi” un “pamatpakalpojumi” valsts definīcijas būtu jāpiemēro tikai tad, ja tās ietver vairāk pakalpojumu nekā tās definīcijas, kas ierosinātas šajā ieteikumā.

2. grozījums

6) punkts

Eiropas Komisijas ierosinātais teksts	RK grozījums
<p>Dalībvalstīm tiek ieteikts, vēlākais, līdz 2030. gada 31. decembrim sasniegt 5) punktā paredzēto adekvāto ienākumu atbalsta līmeni, vienlaikus saglabājot publisko finanšu ilgtspēju.</p>	<p>Dalībvalstīm tiek ieteikts, vēlākais, līdz 2027. gada 31. decembrim sasniegt 5) punktā paredzēto adekvāto ienākumu atbalsta līmeni, vienlaikus saglabājot publisko finanšu ilgtspēju.</p>

Pamatojums

Laika grafikam, kādā dalībvalstīm jāsasniedz adekvāts ienākumu atbalsta līmenis, vajadzētu būt īsākam, lai atstātu pietiekami daudz laika novērtēt šīs politikas ietekmi uz nabadzības mazināšanu un varbūt pārskatīt priekšlikumu, lai uzlabotu tā efektivitāti.

3. grozījums

9) punkta a) apakšpunkts

Eiropas Komisijas ierosinātais teksts	RK grozījums
pārredzamus un nediskriminējošus atbalsttiesīguma kritērijus, nodrošinot reālu piekļuvi minimālā ienākuma atbalstam gados jauniem pieaugušajiem neatkarīgi no tā, vai viņiem ir pastāvīga dzīvesvieta, un vienlaikus nodrošinot, ka prasība par likumīgās uzturēšanās ilgumu ir samērīga ;	pārredzamus un nediskriminējošus atbalsttiesīguma kritērijus, nodrošinot reālu piekļuvi minimālā ienākuma atbalstam gados jauniem pieaugušajiem neatkarīgi no tā, vai viņiem ir pastāvīga dzīvesvieta, un vienlaikus nodrošinot, ka prasība par likumīgās uzturēšanās ilgumu nepārsniedz 5 gadus nepārtrauktas likumīgas uzturēšanās, kas nepieciešama, lai iegūtu pastāvīgā iedzīvotāja statusu ;

Pamatojums

Pārsteidzošās atšķirības prasībās, kas saistītas ar minimālo nepieciešamo likumīgas uzturēšanās ilgumu, ir atzītas par būtiskiem šķēršļiem ārvalstnieku piekļuvei minimālajiem ienākumiem. Tāpēc ārkārtīgi svarīgi ir šādas prasības racionalizēt.

4. grozījums

10) punkta d) apakšpunkts

Eiropas Komisijas ierosinātais teksts	RK grozījums
veikt pasākumus, lai cīnītos pret stigmatizāciju un neapzinātiem aizspriedumiem, kas saistīti ar nabadzību un sociālo atstumtību;	veikt pasākumus, lai cīnītos pret stigmatizāciju un aizspriedumiem, kas saistīti ar nabadzību un sociālo atstumtību;

Pamatojums

Pret aizspriedumiem, kas saistīti ar nabadzību un sociālo atstumtību, būtu jācīnās neatkarīgi no tā, vai tie ir apzināti vai neapzināti.

5. grozījums

16) punkta e) apakšpunkts

Eiropas Komisijas ierosinātais teksts	RK grozījums
izvērtēt pasākumus, kas veikti, reaģējot uz šo ieteikumu, jo īpaši attiecībā uz tā ietekmi uz nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanu, nodarbinātības līmeņa paaugstināšanu un līdzdalības apmācībā uzlabošanu, un līdz 2032. gadam iesniegt attiecīgu ziņojumu Padomei.	izvērtēt pasākumus, kas veikti, reaģējot uz šo ieteikumu, jo īpaši attiecībā uz tā ietekmi uz nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanu, nodarbinātības līmeņa paaugstināšanu un līdzdalības apmācībā uzlabošanu, un ik pa četriem gadiem iesniegt attiecīgu ziņojumu Padomei un līdz 2030. gadam iesniegt gala ziņojumu .

Pamatojums

Laika grafiku, kādā Komisijai jāiesniedz ziņojumi Padomei, pielāgot Portu sociālā samita pamatmērķu sasniegšanas termiņam.

II. IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA (RK)

1. atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija atzīst nepieciešamību pēc turpmākas rīcības, lai apkarotu nabadzību visā Eiropas Savienībā; tādejā ir jākoncentrējas uz nabadzības pamatcēloņiem un efektīviem pasākumiem tās apkarošanai un novēršanai. Šajā saistībā nacionālās ienākumu atbalsta shēmas un attiecīgie atbalsta pakalpojumi nodrošina pamatu tam, lai cilvēki varētu dzīvot cienīgu dzīvi;
2. uzsver, ka dalībvalstīm ir pilnībā jāaņemtas īstenot Padomes ieteikumu, lai sasniegtu 2030. gada mērķi – panāktu, ka ir mazāk tādu cilvēku, kurus apdraud nabadzība un sociālā atstumtība. Iepriekš RK ir uzsvērusi ⁽¹⁾, ka ir vajadzīgi atbilstoši tiesību akti, lai garantētu minimālos ienākumus vismaz virs nabadzības sliekšņa;
3. uzstāj, ka līdzās šim ieteikumam būtu ātri un pilnīgi jāīsteno direktīva par adekvātu minimālo algu. Tāpat norāda: ieteikums ir pirmais solis pareizajā virzienā, tomēr atziņa, ka ir steidzami jārikojas, lai viscaur Eiropas Savienībā garantētu minimālo ienākumu, liek turpināt meklēt visefektīvāko regulatīvo satvaru šādas rīcības īstenošanai Eiropas līmenī;
4. uzsver, ka sabiedrība nepārprotami atbalsta sociālu Eiropu ⁽²⁾ un kopīgu minimālo ienākumu satvaru, kā izklāstīts Konferencē par Eiropas nākotni ⁽³⁾;
5. par spīti centieniem nabadzība un sociālā atstumtība ir vēl vairāk palielinājusies, un 2021. gadā nabadzība un sociālā atstumtība draudēja vairāk nekā 90 miljoniem eiropiešu. Situācijas neatliekamības dēļ ir vajadzīgs striktāks ieteikuma īstenošanas grafiks, tāpēc RK ierosina noteikt agrāku termiņu – 2027. gadu. RK aicina Eiropas Komisiju 2027. gadā rūpīgi izvērtēt līdz tam panākto progresu, savukārt dalībvalstīm par šo progresu ik pēc četriem gadiem ziņot Padomei un 2030. gadā sagatavot galīgo ziņojumu;
6. pauž bažas par to, ka ieteikumā trūkst tiesības balstītas pieejas. Mūsdienīgas minimālo ienākumu shēmas var nodrošināt cilvēka cienīgu dzīvi, stiprināt cilvēku līdzdalību un iekļautību sabiedrībā un veicināt integrāciju darba tirgū;
7. norāda, ka nabadzība ir cilvēktiesību pārkāpums un ka labi funkcionējošas minimālo ienākumu shēmas un pakalpojumi stabilizē visu ekonomiku, jo izskaust nabadzību un mazināt ienākumu nevienlīdzību ir svarīgi ne tikai no sociālā taisnīguma viedokļa, bet arī ekonomikas izaugsmes labad. Lai samazinātu ienākumu nevienlīdzību, dalībvalstīm ir jāveic mērķtiecīgi pasākumi vairākās politikas jomās;
8. norāda, ka sievietēm ir svarīga loma paaudžu nabadzības apburtā loka pārraušanā ģimenēs. Uzlabojoties sieviešu nodarbinātības rādītājiem un samazinoties algas atšķirībām, uzlabosies arī sieviešu pensijas un samazināsies nabadzības risks pensijas laikā. Lai samazinātu bērnu nabadzību, ir svarīgi gādāt, ka bērniem ir pieejami visaptveroši pakalpojumi, piemēram, agrīnā pirmsskolas izglītība un aprūpe, pamatizglītība, skolas maltītes, kā arī brīvā laika pavadīšanas iespējas;
9. ierosina nacionālajos nabadzības apkarošanas rīcības plānos galveno uzmanību pievērst minimālā ienākuma shēmu izstrādei, tostarp pasākumiem, kuru mērķis ir panākt taisnīgu atalgojumu un pienācīgas kvalitātes nodarbinātību, nodrošināt kvalitatīvus pamatpakalpojumus un saņemt pienācīgu ienākumu atbalstu un individualizētus sociālos pakalpojumus. Izstrādājot šādas sociālo pakalpojumu shēmas, šajā saistībā ir svarīgi ņemt vērā, ka tām būtu jātasniedz iespējami daudz adresātu, kā arī jāmudina darbspējīgie atbalsta saņēmēji, lai viņi [no jauna] iekļautos darba tirgū, un jāstiprina viņu spējas to darīt;
10. uzsver: lai gan mērķis – samazināt to cilvēku skaitu, kuriem draud nabadzība un sociālā atstumtība, – ir spēkā līdz 2030. gadam, Covid-19 pandēmija, pašreizējais karš Ukrainā, enerģijas cenu kāpums un pieaugošā inflācija vismagāk ir skāruši tieši māsaimniecības ar zemiem ienākumiem, palielinot nabadzību un nevienlīdzību. Vienlaikus šī situācija īpaši skar arī neaizsargātas grupas, it sevišķi personas ar invaliditāti. Tādēļ ir vajadzīgas svaigas idejas, un pasākumi būtu jāvirza uz priekšu, pamatojoties uz pieredzi, kas gūta iepriekšējās krīzēs, un pārskatot finanšu resursu un cilvēkresursu piešķiršanu, lai sasniegtu šo pamatmērķi, pamatojoties uz regulāri atjauninātiem datiem par to cilvēku skaitu, kuriem draud nabadzība;

⁽¹⁾ Reģionu komitejas atzinums “Eiropas platforma cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību” (OV C 166, 7.6.2011., 18. lpp.).

⁽²⁾ Eiroparometra aptauja par sociālajiem jautājumiem, 2021. gada marts.

⁽³⁾ 2022. gada gala ziņojums.

11. uzsver, ka ir jāpanāk, lai zaļā pārkārtošanās un oglekļneitrālā ekonomika atspoguļotu sociālo dimensiju un atbalstītu to cilvēku prasmju pilnveidi, kuriem draud bezdarbs, kuri jau ir bezdarbnieki vai kuri ir ekonomiski neaktīvi. Minimālo ienākumu shēmām vajadzētu būt tādām, kas dod būtisku atbalstu un stimulu cilvēku reintegrācijai darba tirgū. Šā paša iemesla dēļ RK ar interesi norāda uz progresu, kas panākts attiecībā uz minimālo algu, atzīstot, ka "Komisija [...] ir ieviesusi jaunu paradigmu, saskaņā ar kuru pienācīga minimālā alga ir pamattiesības un sociālas, taisnīgas un ilgtspējīgas tirgus ekonomikas priekšnosacījums, kas ir Eiropas iekšējā tirgus pamats" (*);
12. uzsver, ka klimata pārmaiņas vēl vairāk palielinās tādu cilvēku skaitu, kuriem draud nabadzība un sociālā atstumtība, it īpaši tādos apgabalos, kur ekonomika ir nelīdzsvarota un pret klimata pārmaiņām neaizsargāta. Sociālā nodrošinājuma sistēmas saskaras ar steidzamu vajadzību pielāgoties klimata pārmaiņām, jo lūgumu pēc palīdzības kļūst arvien vairāk un atbalsts ir vajadzīgs arvien jaunām cilvēku kategorijām;
13. aicina Eiropas Savienību un dalībvalstis sadarbībā ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām meklēt konkrētus veidus, kā mazināt un izskaust bezpajumtniecību un enerģētisko nabadzību. Enerģijas cenu pieauguma dēļ mazaizsargātām māsaimniecībām ir grūti segt enerģijas izmaksas;
14. atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija atzīst: cīņā pret nabadzību ir jāiesaista visi pārvaldības līmeņi. Padomes ieteikuma sekmīgā īstenošanā būtiska nozīme ir vietējām un reģionālajām pašvaldībām, sevišķi attiecībā uz kvalitatīvu sociālo pakalpojumu sniegšanu. Vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir vislabākās iespējas aktīvi uzrunāt tos cilvēkus, kuriem vajadzīgs atbalsts, un apzināt katras personas īpašās vajadzības, lai izstrādātu uz cilvēku orientētus paņēmienus, kā panākt aktīvu iekļaušanu sabiedrībā;
15. uzsver, ka ir vajadzīga atjaunināta un pilnvērtīga Eiropas līmeņa salīdzinošās novērtēšanas sistēma, kas paredzēta minimālā ienākuma shēmām un kuras pamatā būtu pārredzama pieeja un salīdzināmi dati, jo Eiropas līmenī un dalībvalstu vidū tas veicinātu vienotu izpratni par šo jēdzienu, labāk atspoguļotu dažādos ienākumu avotus un īpašās situācijas, ar kurām saskaras māsaimniecības, un, piemēram, nodrošinot darbaspējīgajiem iespējas strādāt algotu un stabilu darbu, palīdzētu cilvēkiem nenoslīdēt zem nabadzības sliekšņa attiecīgajā valstī;
16. uzsver: lai ar minimālo ienākumu varētu sasniegt mērķi, proti, apkarot nabadzību un sociālo atstumtību, tam jāatbilst inflācijai, it sevišķi pieaugošajai dzīves dārdzībai pārtikas un enerģijas jomā. Tāpēc Komiteja pilnībā atbalsta ierosināto ieteikumu par gadskārtēju pārskatīšanu dalībvalstu līmenī, ņemot vērā, ka tas ir svarīgs priekšnoteikums efektīvai un iedarbīgai pasākuma īstenošanai;
17. uzskata, ka vajadzētu būt arī iespējai maksāt minimālo ienākumu vienam māsaimniecības loceklim, jo tas veicinātu dzimumu līdztiesību, gados jaunu pieaugušo un personu ar invaliditāti līdzdalību un iekļaušanu sabiedrībā, kā arī integrāciju darba tirgū;
18. uzsver, ka dalībvalstīs jāievieš pārredzami un nediskriminējoši atbalsttiesīguma kritēriji. RK pauž bažas, ka ieteikumā nav precizēts, ko nozīmē darbību "samērīgums" un "pakāpeniskums". Vienlaikus Komiteja aicina izveidot vispārēju satvaru attiecībā uz likumīgas uzturēšanās prasībām;
19. prasa noteikt, ka ieteikumā izklāstītās atbalsta pakalpojumu un pamatpakalpojumu definīcijas ir nevis aizstājamas ar valsts definīcijām, bet gan papildināmas ar tām, lai šo indikatīvo pakalpojumu sarakstu varētu piemērot visā Eiropas Savienībā. Īpaši tas attiecas uz digitālajām komunikācijām, kurām ne visur Eiropas Savienībā ir piešķirts pamatpakalpojuma statuss;
20. iztikas līdzekļu pārbaudes sliekšni ierosina noteikt tā, lai cilvēki netiktu izslēgti no minimālā ienākuma atbalsta shēmas tikai tāpēc, ka novērtējumā pārāk liela nozīme piešķirta nelieliem aktīviem, personīgā lietojumā esošam mājoklim, būtiski nepieciešamam transportlīdzeklim vai kustamam īpašumam. Sevišķi tas attiecas uz tādiem pieteikuma iesniedzējiem, kuri nonākuši akūtā krīzē, vai vecāka gadagājuma cilvēkiem;
21. uzsver, ka ir vajadzīgi kvantitatīvi un kvalitatīvi rādītāji vietējā, reģionālajā un ES līmenī, lai uzraudzītu minimālā ienākuma shēmu tvērumu, pievēršot uzmanību tam, vai ir uzlabojusies digitālā pieejamība, piekļuve informācijas tehnoloģijām un digitālās prasmes;

(*) Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Adekvātas minimālās algas Eiropas Savienībā" (COR 2020/05859) (OV C 175, 7.5.2021., 89. lpp.).

22. uzsver, ka minimālā ienākuma shēmās jābūt efektīviem, taisnīgiem un individualizētiem elementiem, kas vērsti uz dažādām mērķgrupām un kas atbalsta nodarbinātību, novērš šķēršļus darba atsākšanai un palikšanai darbā un nodrošina, ka darbs atmaksājas un vienlaikus palielinās sociālā iekļaušana. Šajā saistībā īpaša uzmanība būtu jāpievērš jauniešu integrācijai darba tirgū, tostarp to jauniešu, uz kuriem vairs neattiecas bērnu aizsardzības sistēma. Komiteja arī norāda, ka ir svarīgi atbalstīt tādus pasākumus, kas palīdz mērķgrupām [atkārtoti] iekļauties tieši vietējā darba tirgū, kad vien iespējams, lai nerastos ar pārceļšanos saistītas problēmas. Dalībvalstīm būtu jāvāc dati par to, kādi šķēršļi traucē būt nodarbinātām tādām personām, kas saņem minimālā ienākuma atbalstu (piemēram, zems izglītības līmenis), un jāpievērš risinājumi, piemēram, starposma darba tirgu izveide, algu subsīdijas un prasmju pilnveide, pārkvalifikācija un mūžizglītība;
23. uzsver, ka resursus ir svarīgi sadalīt taisnīgi, likumīgi un efektīvi. Tādēļ Komiteja visnotaļ piekrīt Eiropas Komisijai, ka ir regulāri jāpārskata nodokļu un pabalstu sistēmu radītie pozitīvie un negatīvie stimuli;
24. uzskata, ka ilgstošu bezdarbnieku un sociālās atstumtības un nabadzības riskam pakļauto personu nodarbinātību var veicināt publiskā iepirkuma pareiza izmantošana;
25. lai pasākumi nedublētos, aicina precizēt, kura iestāde atbild par konkrēta plāna izstrādi. Apmainoties ar informāciju, īpaša uzmanība jāpievērš arī datu aizsardzībai.

Briselē, 2023. gada 9. februārī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*

Vasco ALVES CORDEIRO